

PERCEPCIA KVALITY ŽIVOTA NA PRÍKLADE MESTA RUŽOMBEROK

PERCEPTION OF QUALITY OF LIFE (THE CASE STUDY OF RUZOMBEROK)

Viera Novanská, Lucia Kačová

RNDr. Viera Novanská, PhD. rod. Chrenščová, Mgr. Lucia Kačová, Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra krajinnej ekológie, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava, e-mail: novanska@fns.uniba.sk, lucia.kacova@gmail.com

Abstrakt: Predkladaný článok sa zaoberá kvalitou života. Prezentuje výsledky dotazníkového prieskumu environmentálnej percepcie obyvateľov mesta Ružomberok. Odráža názory ľudí, preferencie a hodnotenie spokojnosti s kvalitou ich života v meste Ružomberok. Výsledky výskumu priniesli pohľad na percepciu niektorých podmienok mestského prostredia. Poukázali na negatíva (znečistené ovzdušie (67 %), vysoká nezamestnanosť (55 %), nedostatok pracovných príležitostí (54 %), nízke príjmy v zamestnaní (47 %) i pozitíva mesta Ružomberok (príroda (91 %), dobrá poloha v rámci Slovenska (46 %), dostatok miest na rekreáciu a šport (39 %), pokojné a bezpečné mesto (36 %). Výsledky výskumu môžu slúžiť ako podklad pri tvorbe projektov zameraných na skvalitňovanie života a zároveň pri vypracovávaní strategických rozvojových plánov pre mestské prostredie.

Kľúčové slová: mesto, kvalita života, vnímanie, dotazníkový prieskum, Ružomberok

Abstract: The paper deals with the quality of life. Submitted article presents results of the questionnaire research of quality of life of inhabitants in Ruzomberok city. It reflects opinions, preferences and assessment of inhabitants on the quality of their life in Ruzomberok city. Results of research have brought view at perception of some conditions of the urban environment. They pointed to the negative (air pollution (67 %), high unemployment (55 %), lack of job opportunities (54 %), low paying jobs (47 %) and positive factors of Ruzomberok city (nature (91 %), good location in Slovakia (46 %), sufficient number of places for recreation and sport (39 %), peaceful and safe city (36 %). The research results can be a basis for developing of projects aimed at improving of life quality and also for developing of strategic plans for the urban environment.

Key words: city, quality of life, perception, questionnaire, Ruzomberok

Úvod

Zvýšený záujem o kvalitu života je pre súčasnú spoločnosť príznačný (Pacione, 2003). Hancock (2000) považuje za možný podnet tohto záujmu snahu o pochopenie možných dopadov urbanizácie a suburbanizácie na kvalitu života jednotlivca aj spoločnosti. Dôležité je aj poznanie, že to, čo má skutočný význam, nie je len dĺžka života (kvantitatívny aspekt), ale predovšetkým jeho kvalita. Prostredníctvom výskumu kvality života sa vytvára nový obraz sveta a človeka, kde sa hľadá východisko zo súčasného neuspokojivého stavu. Kvalita života sa spája s otázkou ako žiť lepšie, ale aj s otázkou ako žiť iným spôsobom (Ira, Andráško, 2007).

Kvalita života je pojem ťažko uchopiteľný pre svoju multidimenzionalitu a komplexnosť (Kováč, 2001; Massam, 2002; Andráško, 2005; Ira, Andráško, 2007; Heřmanová, 2012). Dotýka sa pochopenia ľudskej existencie, zmyslu života a samotného bytia. Zahŕňa hľadanie kľúčových faktorov bytia a seba pochopenia. Skúma materiálne, psychologické, sociálne, duchovné a ďalšie podmienky pre zdravý a šťastný život človeka. Komplexný pohľad na život zahŕňa ako vonkajšie podmienky, tak i vnútorné rozmery života človeka (Ira, Murgaš, 2008). Podľa Tokárovej (2002) by sme mohli pod kvalitou života rozumieť žiaducu (optimálnu) úroveň existencie, života jednotlivcov alebo skupín, ktorá je vyjadrená pomerom k štandardu, vyjadreného v dokumentoch určitej krajiny. Človek si obsah pojmu kvality života uvedomuje najlepšie najmä vtedy, keď sa jeho životná situácia zásadným spôsobom zmení. Mení sa doterajšia sociálna pozícia človeka a s touto zmenou sú poznamenané aj zmeny doterajších hodnôt (Tokárová et al., 2003). Podľa Mühlpachra (2005) kvalitu života možno vidieť tiež ako mieru, v ktorej jedinec využíva možnosti svojho života. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) považuje kvalitu života za mnohorozmerný konštrukt (Džuka, 2004). Podľa jej definície, je kvalita života považovaná za individuálne vnímanú životnú situáciu v kontexte určitej kultúry a určitého hodnotového systému, vo vzťahu k vlastným cieľom, očakávaniam, hodnotiacim kritériám a záujmom. Takto definovaná individuálna kvalita života je ovplyvňovaná telesným zdravím, psychickým stavom, stupňom nezávislosti, sociálnymi vzťahmi a ekologickými vlastnosťami životného prostredia (The WHOQOL-Group, 1997). Podľa Andráška (2006) predstavuje kvalita života fenomén, ktorý síce nie je priamo „uchopiteľný“, ale je možné sa mu priblížiť prostredníctvom vhodne zvolených ukazovateľov. Je tvorený zdieľanými charakteristikami prostredia a ich subjektívnym ohodnotením človekom, ktorý v tomto prostredí žije. Zatiaľ čo podmienky a vplyvy okolitého prostredia sú zväčša interpretované ako objektívna dimenzia kvality života, jej subjektívna dimenzia predstavuje súhrn takých subjektívnych vstupov každého človeka ako temperament, názory a postoje, individuálny systém hodnôt alebo schopnosť adaptácie (Andráško, 2006).

Jones (2002) tieto dve základné dimenzie označuje ako externú (prostredie okolo nás) a internú (vyjadrenie toho, „čo sa deje v našich hlavách“). Podľa Myersa (1987) je kvalita života tvorená charakteristikami miesta (územia), ktoré vplyvajú na život jeho obyvateľov (kvalita ovzdušia, doprava a pod.) a ich vlastnými subjektívnymi hodnoteniami týchto podmienok. Odkedy je kvalita života chápaná ako multidisciplinárny komplex, zdôrazňuje sa potreba kombinácií oboch dimenzií (Massam, 2002). Podľa Murgaša (2007) subjektívnu dimenziu možno stotožniť s psychologickou, je predmetom záujmu psychológie a medicíny a objektívnu dimenziu možno stotožniť s priestorovou, je predmetom záujmu geografie a priestorovej sociológie. Objektívna dimenzia kvality života predstavuje teda externé podmienky a vplyvy okolitého prostredia a životných okolností na život človeka, ktoré sa vo väčšine prípadov rozdeľujú na sociálne, ekonomické a environmentálne. Subjektívna dimenzia na druhej strane predstavuje súhrn subjektívnych vstupov každého človeka, ako sú názory, postoje, individuálny systém hodnôt, schopnosť adaptácie, spôsob percepcie okolitého prostredia, atď. (Ira, Andráško, 2007).

Horňák, Rochovská (2007) tvrdia, že zachytiť komplexným spôsobom pojem kvalita života je veľmi obtiažne, ale v mnohých prácach nachádzame určité indexy, indikátory, faktory, ktoré sa

prostredníctvom týchto ukazovateľov snažia zachytiť kvantitu i kvalitu „kvality života“. Vo výskumoch kvality života (napr.: Cummins et al., 2003; Kováč, 2001) sa pri jej meraní alebo rozmieňaní na jednotlivé časti používajú slová ako kritériá, domény a subdomény, ukazovatele, komponenty, činitele, indikátory, a ďalšie. Často sú užívané synonymicky (Hornák, Rochovská, 2007). Podľa Babinčáka (2004) je pre účely merania kvality života najvhodnejší termín indikátor, ktorý nezodpovedá snahe stanovovať príčiny, skôr však tento fenomén zachytiť, vyvodiť, hodnoverne popísať, pričom môže, ale nemusí, byť determinujúcim. Uvažuje o indikátore kvality života ako o lakmusovom papieriku, ktorý sám s kyslosťou prostredia priamo nesúvisí, dokáže ju však spoľahlivo určiť. Adámek a Němec (2005) uvádzajú, že výskumy, ktorými meriame kvalitu života sa robia najmä preto, aby sme porozumeli, v akej situácii sa nachádzame a aby sme dokázali porovnať mieru spokojnosti v rôznych vrstvách a častiach spoločnosti. Hancock (2000) tvrdí, že meranie kvality života je jeden zo spôsobov, ktorý nám umožní pochopiť ako sa máme (jednotlivci a spoločnosť) a ako sa cítíme.

Kvalitu života hodnotíme podľa subjektívnych a objektívnych indikátorov. Medzi objektívne indikátory môžeme zaradiť ekonomickú situáciu, zdravie a zdravotnú starostlivosť, zamestnanie, vzdelanie, rodinné vzťahy a prostredie. Subjektívne indikátory sa odvíjajú od individuálneho vnímania a hodnotenia jednotlivých životných situácií. Tu môžeme zaradiť subjektívnu spokojnosť so životom a tiež subjektívnu spokojnosť s miestom svojho života (Angelovič, 2013). Na meranie subjektívnej kvality života sa používajú tzv. „mäkké dáta“ – získavané prostredníctvom prieskumov verejnej mienky (Hornák, Rochovská, 2007).

Kvalita života je ovplyvňovaná premennými (Vaďurová, Mühlpachr, 2005) ako napr. psychosomatický stav jedinca, sociálne vzťahy, kultúra, hodnotový systém, vzťah človeka k jeho cieľom, očakávaniam, normám a obavám, vierovyznaniu a tiež ako vzťah ku kľúčovým oblastiam jeho životného prostredia. Môžeme teda konštatovať, že v sebe zahŕňa to, ako človek vníma svoje individuálne miesto v živote.

Metodika

Cieľom skúmania bolo, prostredníctvom dotazníkového prieskumu, zistiť postoje obyvateľov k súčasnej situácii v meste a ich pohľad na kvalitu života v meste Ružomberok.

Základný súbor tvorili miestni obyvatelia od 18 rokov s trvalým pobytom v meste. Vyplnené dotazníky sme získali od 243 respondentov. Výskumu sa zúčastnilo 47 % mužov a 53 % žien. Dominovalo obyvateľstvo vo veku od 18 rokov do 35 rokov. Zastúpení boli respondenti so stredným vzdelaním s maturitou (38 %), s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa (29 %) a I. stupňa (15 %), stredným vzdelaním bez maturity (7 %), základným vzdelaním (8 %) a vysokoškolským vzdelaním III. stupňa (3 %).

Pre účely prieskumu bola vybraná exploratívna metóda – dotazník, ktorý je vhodný najmä pri hromadnom získavaní informácií, ale aj názorov a postojov k problémom od veľkého počtu respondentov (Halašová, 2001). Metóda dotazníkového prieskumu bola už využitá vo viacerých prácach pri hodnotení subjektívnej kvality života, napr. Hrabčáková, Murín (2014); Angelovič (2013); Babinčák (2013); Godor, Madzinová (2011), Hündl (2010). Autori sa zamerali na hodnotenie jednotlivých komponentov kvality života.

Štruktúra dotazníka bola zostavená na základe štúdií zameraných na percepciu obyvateľov v súvislosti s udržateľným rozvojom a kvalitou života (napr. Huba, Ira, 2000; Ira et al., 2005; Andráško, 2005; Chrenšcová, 2009, 2011). Dotazník pozostával z uzavretých otázok/položiek, z otázok polouzavretých, ktoré poskytovali možnosť výberu jednej alebo viacerých odpovedí a škálovaných otázok.

Zber dát sa uskutočnil počas rokov 2013 a 2014. Respondenti boli oslovení osobne alebo elektronicky (e-mailom) a požiadaní o vyplnenie dotazníka. Získané údaje z dotazníkov od 243 respondentov sme kvantitatívne vyhodnotili.

Charakteristika záujmového územia

Ružomberok je centrum dolného Liptova a leží na sútoku Váhu a Revúcej v západnej časti Liptovskej kotliny na rozhraní významných slovenských pohorí – Veľkej Fatry, Chočských vrchov a Nízkyh Tatier, v nadmorskej výške 496 m n. m. Leží na križovatke ciest, ktoré spájajú južnú so severnou a východnú so západnou časťou Slovenska. Okres Ružomberok tvorí 25 obcí s rozlohou asi 64 680 ha.

Na území mesta žilo k 31. 12. 2014 spolu 28 874 obyvateľov s trvalým pobytom, z toho 15 056 žien a 13 818 mužov. Vekovú štruktúru obyvateľstva charakterizuje vysoké zastúpenie obyvateľov v produktívnom veku (72 %) (Kamanová, 2014). Z hľadiska národnostnej štruktúry je územie homogénnym územím s prevahou obyvateľstva slovenskej národnosti (91 %). V meste prevažuje obyvateľstvo rímsko-katolíckeho vierovyznania (69%) (Štatistický úrad SR, 2011).

Okres Ružomberok patrí do regiónu bez vážnejších problémov s chudobou (Matišík, 2014). Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v okrese Ružomberok je 27 203 jednotlivcov. Miera nezamestnanosti má klesajúcu tendenciu (Kamanová, 2014). Podľa štruktúry ekonomicky aktívneho obyvateľstva je považovaný za službovo-priemyselný typ obce (Mládek, 2001). Mesto Ružomberok disponuje širokou občianskou vybavenosťou a službami. Hospodársky život v meste sa orientuje najmä na papierenskú a textilnú výrobu. Najvýznamnejším zamestnávateľom v oblasti priemyslu je Mondi Business Paper SCP. Poľnohospodárstvo je zamerané na rastlinnú (pestovanie obilnín, zemiakov, krmovín), ale aj na živočíšnu výrobu (najmä chov hovädzieho dobytku, oviec). Samotné mesto Ružomberok leží v ochrannom pásme národných parkov Nízke Tatry a Veľká Fatra. Územie je charakteristické existenciou kultúrnych pamiatok, bohatých ľudových tradícií, zachovaním tradičných remesiel a kultúrneho dedičstva. Dopravu v meste zabezpečuje automobilová a Mestská autobusová doprava Ružomberok, ktorá je súčasťou SAD Liptovský Mikuláš a.s. Doprava mimo mesta je pokrytá diaľkovou a medzinárodnou autobusovou dopravou a železničnou dopravou.

Výsledky a diskusia

Podľa Angeloviča (2013) je súčasťou hodnotenia kvality života obyvateľov zisťovanie spokojnosti so životom a tiež s miestom svojho života. Pre zhodnotenie kvality života v meste jeho obyvateľmi bola preto na úvod respondentom položená otázka „Ako ste spokojný s kvalitou života v mieste svojho bydliska (v meste Ružomberok)? Väčšina respondentov (38 %) sa vyjadrilo, že sú s kvalitou života ani spokojný ani nespokojný. Spokojných je 26 % respondentov a nespokojných 27 %. Odpoveď veľmi nespokojný uviedlo 7 % a veľmi spokojný len 2 % respondentov.

Respondentom boli položené tiež otázky „V čom vidíte pozitíva bývania v meste Ružomberok?“ a „V čom vidíte negatíva bývania v meste Ružomberok?“ Otázky/položky v dotazníku poskytovali respondentom možnosť výberu viacerých odpovedí.

Oslovení obyvatelia mesta Ružomberok najčastejšie uvádzali, že pozitívom bývania v meste Ružomberok je okolitá príroda (uviedlo až 91 % respondentov), nasledovali odpovede: prítomnosť Vojenskej nemocnice (52 %), dobrá poloha v rámci Slovenska (46 %), dostatok miest na rekreáciu a šport (39 %), pokojné a bezpečné mesto (36 %), významný dopravný uzol (29 %) a nízka kriminalita (20 %). Prehľad ďalších odpovedí uvádza tabuľka 1.

Tab 1 Pozitíva bývania v meste Ružomberok z pohľadu respondentov**Tab 1** The advantages of living in Ružomberok from the point of view of respondents

Pozitíva bývania v Ružomberku	Percentuálne vyjadrenie (%)
okolitá príroda	91
dostatok miest na rekreáciu a šport	39
možnosť kultúrneho vyžitia	8
bohatá história	10
významné historické pamiatky v meste a okolí	10
významný dopravný uzol	29
dobrá poloha v rámci Slovenska	46
vysoká návštevnosť turistov	5
nízke náklady na bývanie	13
nízka kriminalita	20
dostatok pracovných príležitostí	1
dostupnosť kvalitných sociálnych služieb	6
kvalitné základné a stredné školy	14
prítomnosť Katolíckej Univerzity	12
novovybudovaná knižnica Katolíckej Univerzity	17
prítomnosť Vojenskej nemocnice	52
pokojná a bezpečná mesto	36
kvalitné životné prostredie	7
spolupráca vedenia mesta s miestnymi obyvateľmi	1
iné: prítomnosť obce Vlkošínec – unikátny krajinno-sídello-architektonický komplex	0,4
iné: relatívne nízka cena nehnuteľností	0,4

Obyvatel'ov mesta najviac trápia problémy späté s problematikou kvality ovzdušia a materiálneho dostatku, resp. nedostatku (nezamestnanosť, životná úroveň, sociálne istoty). Za najväčšie negatíva bývania v meste respondenti považujú najmä znečistené ovzdušie (67 %). Najčastejšie zvolené odpovede sa týkali aj zamestnania. Aj napriek klesajúcej tendencii sa nezamestnanosť (Kamanová, 2014) negatívne prejavuje na živote v meste. Vysoká nezamestnanosť je negatívnym javom pre 55 % opýtaných, nedostatok pracovných príležitostí – cestovanie za prácou zvolilo 54 % a nízke príjmy v zamestnaní 47 % opýtaných. Prehľad ďalších odpovedí uvádza tabuľka 2.

Tab 2 Negatíva bývania v meste Ružomberok z pohľadu respondentov**Tab 2** The disadvantages of living in Ružomberok from the point of view of respondents

Negatíva bývania v Ružomberku	Percentuálne vyjadrenie (%)
vysoká nezamestnanosť	55
nedostatok možností pre kultúrne vyžitie	43
nedostatok obchodných zariadení	42
vysoká kriminalita	6

nízke príjmy v zamestnaní	47
vysoké náklady na život	12
zlá doprava v meste, slabé pokrytie MHD	25
nedostatok pracovných príležitostí – cestovanie za prácou	54
klesanie počtu obyvateľov – sťahovanie do väčších miest	25
nízka kapacita materských škôl	15
nedostatok základných a stredných škôl	1
zlý stav infraštruktúry	12
zlá dostupnosť sociálnych služieb	10
prítomnosť firmy Mondi SCP, a.s.	15
znečistené ovzdušie	67
nedostatok zelene	18
iné: nedostatočná úroveň miestnej samosprávy	1
iné: málo možností pre športové aktivity	1
iné: esteticky nepriaznivé centrum mesta	1
iné: nedostatok oddychových zón	0,4

V rámci zisťovania kvality života v meste Ružomberok sme sa snažili pokryť viaceré komponenty kvality života (bývanie, vzdelávanie, životné prostredie, kriminalita, doprava, vybavenosť vybranými službami, zdravotná starostlivosť), na ktoré poukazujú vo svojich prácach aj autori Andráško (2005), Mitchell (2000), Van Kamp et al. (2003).

V otázke zisťovania spokojnosti s možnosťami, ktoré ponúka mesto (súbor rôznych podmienok pre život ako bývanie, pracovné príležitosti, kvalita prírodného prostredia, služby, osobná bezpečnosť a pod.), bola hodnotením 1 – 5 (1 vyjadruje spokojnosť a 5 nespokojnosť), najlepšie oznámkovaná dostupnosť internetu (56 %), poštové služby (53 %), dostupnosť obchodov s potravinami (49 %), úroveň zdravotných služieb (47 %), úroveň škôl (47 %) a osobná bezpečnosť (47 %). Najdynamickejšie vyvíjajúci ukazovateľ sa javí indikátor napojenia na internet z domácností. „Kompjuterizáciu a internetizáciu“ môžeme považovať za fenomén, ktorý postupne zasiahol celé Slovensko, počet domácností pripojených na internet sa zvyšuje (Štatistický úrad SR, 2011a).

Za najväčší nedostatok považujú respondenti málo pracovných príležitostí (36 %). Ďalšie hodnotenie položiek je uvedené v tabuľke 3.

Tab 3 Spokojnosť respondentov s oblasťami života v meste Ružomberok (v %)

Tab 3 Satisfaction of respondents with areas of life in Ruzomberok (%)

Oblasti života v meste Ružomberok	1	2	3	4	5
úroveň zdravotných služieb	17	47	25	8	3
úroveň škôl	14	47	29	8	2
úroveň sociálnych služieb	3	27	47	17	6
kvalita bývania	8	36	38	14	4
dostupnosť obchodov s rôznym tovarom	6	21	26	31	16
dostupnosť obchodov s potravinami	24	49	19	4	4
pracovné príležitosti v meste	1	9	21	36	33

úroveň kultúrnych a rekreačných služieb	3	22	42	24	9
dostupnosť internetu	24	56	11	5	4
osobná bezpečnosť	15	47	28	7	3
poštové služby	15	53	21	7	4
úroveň verejnej dopravy	3	32	40	16	9
kvalita prírodného prostredia	16	32	26	18	8

Vysvetlivky: 1 veľmi spokojný, 2 spokojný, 3 ani spokojný ani nespokojný, 4 nespokojný, 5 veľmi nespokojný

Kvalitu životného prostredia (ŽP) môžeme považovať za kľúčovú prioritu vo vzťahu k zabezpečeniu kvality života. Aj Henderson et al. (2000) pri posudzovaní kvality života na úrovni štátov medzi indikátory zaradil životné prostredie. Respondentom boli preto položené otázky „Ako ste spokojný s kvalitou životného prostredia v meste Ružomberok?“, „Do akej miery ste spokojný s jednotlivými oblasťami životného prostredia v meste?“ a „Čo zhoršuje kvalitu životného prostredia v meste (zdroje narušovania životného prostredia)?“

S kvalitou ŽP je spokojných 25 % respondentov, ani spokojných/ani nespokojných 28 %, nespokojných až 32 % respondentov. Možnosť „veľmi spokojný“ vybralo len 2 % a „veľmi nespokojný“ 13 % respondentov.

Názory obyvateľov na jednotlivé oblasti životného prostredia, boli zisťované hodnotením 1 – 5. S kvalitou pitnej vody je väčšina respondentov spokojná (41 %). Pri kvalite pôd (46 %), hluku (35 %), nakladaní s odpadom (39 %), celkovom vzhľade mesta a jeho budov (35 %) a pri hodnotení zelene v meste (29 %) respondenti uviedli, že sú ani spokojní/ani nespokojní. Nespokojní boli respondenti s kvalitou ovzdušia (35 %) a prašnosťou (33 %) v meste. Ružomberčania sa trápia aj so zápachom (32 %) v meste, ktorý často kazí celkový imidž mesta. Ďalšie hodnotenie je uvedené v tabuľke 4.

Tab 4 Spokojnosť respondentov s oblasťami životného prostredia v meste (v %)

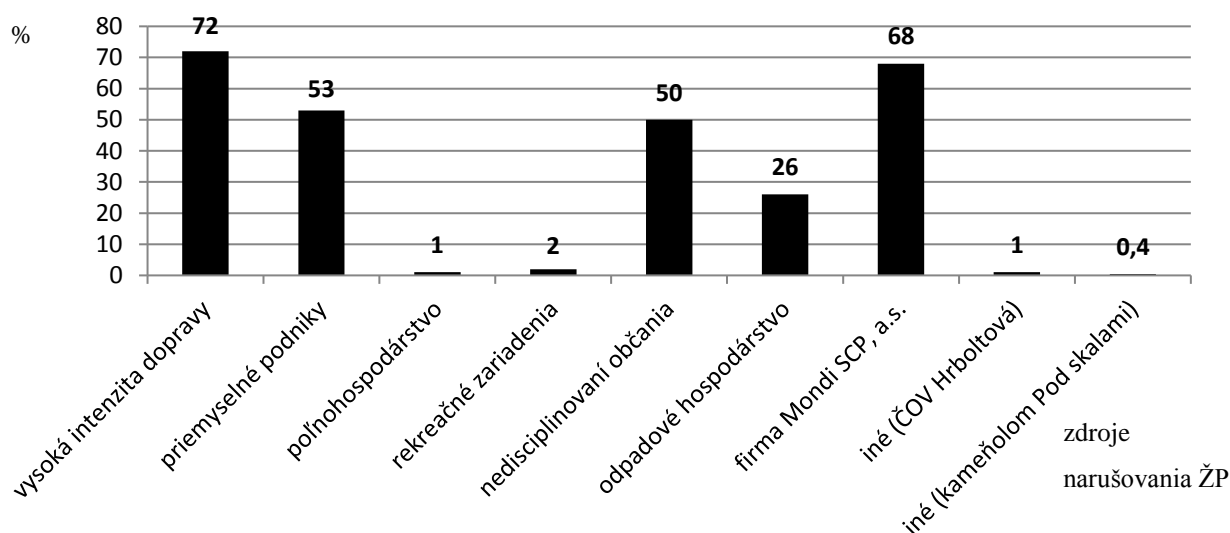
Tab 4 Satisfaction of respondents with the environments in Ruzomberok (%)

Oblasť životného prostredia v meste Ružomberok	1	2	3	4	5
kvalita ovzdušia	2	12	22	35	29
kvalita pôd	7	29	46	16	2
kvalita pitnej vody	25	41	24	8	2
hluk	6	31	35	18	10
prašnosť	3	15	22	33	27
zápach	1	11	23	32	28
nakladanie s odpadom	6	24	39	21	10
celkový vzhľad mesta, jeho budov	4	21	35	25	15
zeleň v meste	8	28	29	25	10

Vysvetlivky: 1 veľmi spokojný, 2 spokojný, 3 ani spokojný ani nespokojný, 4 nespokojný, 5 veľmi nespokojný

Cieľom percepčného výskumu bolo tiež zistiť, či vedia miestni obyvatelia posúdiť negatívne stresové faktory na životné prostredie. Na základe vyhodnotenia odpovedí respondentov (obr. 1) môžeme usúdiť, že respondenti za faktor, ktorý najviac prispieva k zhoršeniu kvality ŽP považujú dopravu (72 %) a firmu Mondi SCP, a.s. (68 %). Aj podľa Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Ružomberok na roky 2015 – 2022 patrí medzi najväčšie zdroje

znečisťovania ovzdušia Mondi BP SCP a.s. Ružomberok a doprava. Doprava je aj zdrojom hluku. Riešením by mohol byť odklon dopravy z mesta, t. j. vybudovanie diaľnice vedúcej mimo mesto. Nedisciplinovaní občania (50 %) majú tiež veľký podiel na kvalite ŽP. Respondenti uviedli ako zdroj narušovania ŽP aj poľnohospodárstvo (1 %) a rekreačné zariadenia (2 %).

Obr 1 Zdroje narušovania životného prostredia v meste Ružomberok (v %)

Fig 1 Sources of distortions of the environment from the perspective of the respondents

Na záver boli respondentom položené otázky „Na ktoré oblasti života by sa malo mesto v budúcnosti hlavne zamerať a ktoré aktivity by mali byť podporované?“ a „Akým mestom by sa mal Ružomberok v budúcnosti stať?“

Až 82 % respondentov sa vyjadrilo, že je potrebné zamerať sa na zlepšenie možností zamestnanosti a vytvárania nových pracovných pozícií. Najčastejšie vyskytujúce oblasti sa týkali aj úprav ciest, chodníkov a budov. Úpravu a zlepšenie údržby ciest označilo 45 % opýtaných, úpravu vzhľadom niektorých budov 40 %. Respondenti (44 %) poukázali na potrebu podporovať v meste rozvoj cestovného ruchu a vytvárať nové športoviská. Ďalšie významné oblasti sú uvedené v tabuľke 5.

Tab 5 Oblasť života, na ktorú by sa malo mesto v budúcnosti zamerať

Tab 5 Areas of life that should be addressed in the future city

Oblasť zamerania mesta	Percentuálne vyjadrenie (%)
zamestnanosť, vytváranie nových pracovných pozícií	82
úprava ciest	45
zlepšenie údržby ciest	45
zvýšená údržba chodníkov	30
zvýšenie parkovacích miest	36
posilnenie mhd	18
zlepšiť kultúrny program	40
zlepšiť údržbu parkov a mestskej zelene	38
zlepšenie údržby verejných priestranstiev	33

vytváranie nových športovísk	44
školstvo	24
starostlivosť o pamiatky	19
cestovný ruch	44
výstavba nových obchodných zariadení	30
podpora bytovej výstavby	35
prestavba, úprava vzhľadu niektorých budov	40
zlepšenie spolupráce občania, podnikateľa, miestna samospráva	39
iné: zlepšenie stavu centra mesta	0,4

Väčšina respondentov (57 %) by chcelo, aby mesto Ružomberok bolo mestom s dostatkom pracovných príležitostí, mestom zelene a kvalitného ŽP (56 %), mestom športu a voľnočasových aktivít (47 %), významným turistickým centrom (43 %), pokojným a bezpečným mestom (42 %), mestom s kvalitnými službami, bohatým kultúrnym a spoločenským životom (38 %), mestom tranzitu, obchodnou križovatkou a najlepším mestom na Slovensku (0,4 %).

Záver

Kvalita života patrí medzi hodnoty spoločnosti. Je to pojem často používaný vo vedeckých štúdiách, politických prejavoch a vo väčšine strategických plánovacích dokumentoch, kde vyjadruje základný cieľ stratégie dokumentov. S kvalitou života sa spájajú pojmy ako dobrý život, blahobyt, bezpečie, šťastie a spokojnosť. Pri skvalitňovaní života je veľmi dôležité socioekonomické hľadisko. Významnú úlohu majú preto štúdie zamerané na percepciu kvality života, životného prostredia jeho obyvateľmi, na postoje a konanie človeka v životnom prostredí.

Výsledky výskumu získané na základe vyhodnotenia dotazníkov obyvateľov priniesli priestorovo vnútorne nediferencovaný pohľad na percepciu niektorých podmienok mestského prostredia, ktoré zohráva významnú úlohu vo vnímaní kvality života. Respondenti poukázali na negatíva (znečistené ovzdušie, vysoká nezamestnanosť, nedostatok pracovných príležitostí, nízke príjmy v zamestnaní) i pozitíva mesta Ružomberok (okolitá príroda, dobrá poloha v rámci Slovenska, dostatok miest na rekreáciu a šport, pokojné a bezpečné mesto, významný dopravný uzol, nízka kriminalita) a na cestu, ktorou sa treba uberať v snahe o skvalitňovanie života. Z odpovedí je zrejme, že s kvalitou života v mieste bydliska sú respondenti „ani spokojný ani nespokojný“ a za prioritné oblasti považujú zvyšovanie zamestnanosti, zlepšovanie údržby ciest a rozvoj cestovného ruchu. Mesto by sa vo víziách obyvateľov malo stať predovšetkým mestom pracovných príležitostí a podnikateľských možností, mestom zelene a kvalitného životného prostredia. Najväčší potenciál a najväčšie predpoklady na rozvoj majú činnosti terciárneho sektoru. Tento sektor má všetky predpoklady na to, aby tvoril nosný potenciál pracovných príležitostí a celkovej ekonomickej reprodukcie mesta.

Výsledky výskumu sa môžu stať cenným podkladom pri spracovaní strategických plánov a projektov zameraných na skvalitňovanie života a rozvoj mesta. Na výskumných dátach možno založiť konštruktívnu komunikáciu s verejnosťou a dosiahnuť efektívnu participáciu verejnosti na plánovacích procesoch smerujúcich k skvalitňovaniu života. Predkladaný príspevok poskytuje viaceré zistenia týkajúce sa spôsobu vnímania kvality života na území mesta Ružomberok a zároveň je zdrojom otázok a námetov pre ďalší výskum, ktorý má prínos pre skúmanie rôznych aspektov kvality života v mestských prostrediach a aj pre rozvoj vedeckého poznávania zmien v spoločnosti.

Literatúra

- ADÁMEK, P. – NĚMEC, O. 2005. Kvalita života a realizace principu rovných příležitostí na trhu práce. *Acta Oeconomica Pragensia*, XII, č. 8, s. 8-10. ISSN 0572-3043.
- ANDRÁŠKO, I. 2005. Dve dimenzie kvality života v kontexte percepcií obyvateľov miest a vidieckych obcí. In Vaishar, A., Ira, V. (eds.): *Geografická organizace Česka a Slovenska v súčasnom období*. Brno : Ústav geoniky Akademie věd ČR, s. 6-13. ISBN 80-96407-05-5.
- ANDRÁŠKO, I. 2006. Percepčia kvality života v mestských štvrtiach Bratislavy. *Geografická revue*, roč. 2, č. 2, Banská Bystrica : FPV UMB, s. 227-240.
- ANGELOVIČ, M. 2013. Spokojnosť s miestom ako indikátor kvality života v prihraničných obciach slovensko-ukrajinskej hranice. In Murgaš, F. (ed.): *Kvalita života 2013*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Liberec : Technická univerzita v Liberci, s. 8-17. ISBN 978-80-7494-006-4.
- BABINČÁK, P. 2004. Indikátory kvality života. „Čo považujete za šťastný život?“ In Džuka, J. (ed.): *Psychologické dimenzie kvality života*. Zborník príspevkov z konferencie „Psychologické dimenzie kvality života – teoretický konštrukt, kvalita života – empirické zistenia. Prešov : FF PU, s. 161-167. ISBN 80-8068-282-8.
- BABINČÁK, P. 2013. Porovnanie troch spôsobov hodnotenia subjektívnej kvality života. In Murgaš, F. (ed.): *Kvalita života 2013*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Liberec : Technická univerzita v Liberci, s. 18-27. ISBN 978-80-7494-006-4.
- CUMMINS, R. A. – ECKERSLEY, R. – PALLANT, J. – VAN VUGT, J. & MISAJON, R. 2003. Developing a national index of subjective wellbeing: The Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research*, roč. 64, s. 159-190.
- DŽUKA, J., 2004. Kvalita života a subjektívna pohoda – teórie a modely, podobnosť a rozdiely. In Džuka, J., (ed.): *Psychologické dimenzie kvality života*. Zborník príspevkov z konferencie, Prešov : Prešovská univerzita, s. 42-54. ISBN 80-8068-282-8.
- GODOR, M. – MADZINOVÁ, M. 2011. Diferenciácia životných stratégií v kontexte kvality života vybraných obcí regiónov Orava a Gemer. *Geographia Cassoviensis*, roč. 5, č. 2. s. 35 – 44.
- HANCOCK, T. 2000. *Quality of life indicators and the DHC*, Kleinburg 2000. [online] január 2016. [cit. január 2016] Dostupné na internete: <http://www.ontla.on.ca/library/repository/mon/24002/299271.pdf>.
- HALAŠOVÁ, M. 2001. *Výskumné metódy v environmentálnej výchove. Spoločenskovedná časť*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied Univerzity Mateja Bela, 55 s. ISBN 80-8055-488-9.
- HENDERSON, H. – LICKERMAN, J. – FLYNN, P. (eds.). (2000). *The Calvert-Henderson Quality of Life Indicators: A new tool for assessing national trends*. Bethesda, MD : Calvert Group Ltd., 392 s. ISBN 0-9676891-0-4
- HEŘMANOVÁ, E. 2012. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. *Sociológia*, roč. 44, č. 4, s. 407-425.
- HORNÁK, M. – ROCHOVSKÁ, A. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. *Geographia Cassoviensis*, roč. 1, Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta UPJŠ Košice, s. 55–60.
- HRABČÁKOVÁ, L. – MURÍN, I. 2014. Analýza vzťahu životné prostredie a ľudská činnosť (na príklade lokalít Suchá Dolina a Vlčie Doly). *Acta Universitatis Matthiae Belii séria Environmentálne manažérstvo*, roč. XVI., č. 1. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied Univerzita Mateja Bela, s. 87 – 96.
- HUBA, M. – IRA, V. 2000. *Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch*. Bratislava : STUŽ/SR, 192 s. ISBN 80-968415-2-1.
- HÜNDL, V. 2010. *Výzkum spokojenosti s bydlením v MČ Praha 22*. [online] jún 2016. [cit. jún 2016] Dostupné na: <http://www.suburbanizace.cz/analyzy.htm>
- CHRENŠČOVÁ, V. 2009. *Udržateľný rozvoj v chránenom území environmentálne, sociálne a ekonomické aspekty (prípadová štúdia na území CHKO Horná Orava)*. Dizertačná práca. Bratislava : Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, 199 s.
- CHRENŠČOVÁ, V. 2011. Kvalita životného prostredia z pohľadu miestneho obyvateľstva na území Chránenej krajinskej oblasti Horná Orava. *Geografický časopis*, roč. 63, č. 1. Bratislava : Geografický ústav SAV, s. 69-85. ISSN 0016-7193.
- IRA, V. – HUBA, M. – PODOLÁK, P. 2005. Udržateľný rozvoj BR Poľana s ohľadom na mienku vybraných hlavných aktérov v území. In Sláviková, D. (ed.): *Biosférická rezervácia Poľana po 15-tich rokoch*. Zvolen : Technická univerzita, s. 219-227. ISBN 80-228-1510-1.
- IRA, V. – ANDRÁŠKO, I. 2007. Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. *Geografický časopis*, roč. 59, č. 2, Bratislava : Geografický ústav SAV, s. 159-179. ISSN 0016-7193.

- IRA, V. – MURGAŠ, F. 2008. Geografický pohľad na kvalitu života a zmeny v spoločnosti na Slovensku. In Ira, V. (ed.): *Ludia, geografické prostredie a kvalita života. Geographia Slovaca*, č. 25, Bratislava : Geografický ústav Slovenská akadémia vied, s. 7-24. ISSN 1210-3519.
- JONES, A. 2002. *A guide to doing quality of life studies*. Birmingham : University of Birmingham, School of Public Policy and the Housing Corporation.
- KAMANOVÁ, I. 2015. *Komunitný plán sociálnych a súvisiacich služieb mesta Ružomberok na obdobie rokov 2015 – 2017*. Ružomberok : Verbum, 121 s.
- KOVÁČ, D. 2001. Kvalita života – naliehavá výzva pre vedu nového storočia. *Československá psychologie*, roč. 45, č.1, Praha : Psychologický ústav AV ČR, s. 34-44.
- MASSAM, B. H. 2002. Quality of Life: public planning and private living. *Progress in Planning*, roč. 58, č. 3, s. 141-227.
- MATIŠÍK, R. 2014. *Vzťah vybraných služieb bankovníctva a chudoby v regiónoch Slovenska*. Rigorózna práca. Bratislava : Prírodovedecká fakulta UK, 81 s.
- MITCHELL, G. 2000. Indicators as tools to guide progress on the sustainable development pathway. In Lawrence, R. J. (ed.) *Sustaining human settlement: a challenge for the new millennium*. North Shields : Urban International Press, s. 55-104.
- MLÁDEK, J. 2001. Ekonomické typy obcí. In *Atlas obyvateľstva Slovenska*. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2006. s. 101. ISBN 80-223-2190-7.
- MURGAŠ, F. 2007. Index kvality života v krajoch Slovenska a jeho indikátory. In Nováček, P., Ira, V., (eds.): *Udržitelný rozvoj – nové trendy a výzvy*. Zborník príspevkov z konferencie, Horka nad Moravou, 17-20. apríla 2007. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, s. 127-139.
- MÜHLPACHR, P. 2005. Měření kvality života jako metodologická kategorie. In Tokárová, A., Kre-dátus, J., Frk, V. (eds.): *Kvalita života a rovnosť príležitostí – z aspektu vzdelávania dospelých a so-ciálnej práce*. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. Prešov: FF PU, s. 59-70. ISBN 80-8068-425-1.
- MYERS, D. 1987. Community-Relevant Measurement of Quality of Life: A focus on Local Trends. *Urban Affairs Quarterly*, roč. 23, č. 1, s. 108-125.
- PACIONE, M., 2003. Urban environmental quality and human well-being – a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*, roč. 65, č. 1-2, s. 19-30.
- Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Ružomberok na roky 2015 – 2022*. [online] jún 2016. [cit. jún 2016] Dostupné na: <http://www.ruzomberok.sk/sk/samosprava/riadiace-akty/strategie-dokumenty/smallprogram-hospodarskeho-a-socialneho-rozvojasmall>.
- Štatistický úrad SR, 2011. Základné údaje zo *Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011*. [online] január 2016. [cit. január 2016] Dostupné na: www.scitanie2011.sk alebo www.statistics.sk.
- Štatistický úrad SR, 2011a. Základné údaje zo *Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Byty v domoch SR, krajoch, okresoch a obciach*. [online] január 2016. [cit. január 2016] Dostupné na: www.scitanie2011.sk alebo www.statistics.sk.
- TOKÁROVÁ, A. 2002. K metodologickým otázkam výskumu a hodnotenia kvality života. In *Kvalita života v kontextoch globalizácie a výkonnej spoločnosti*. Slovensko-poľský zborník štúdií a článkov. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 11-29. ISBN 80-8068-087-6.
- TOKÁROVÁ, A et al., 2003. *Sociálna práca: Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. Vysokoškolská učebnica. FF Prešovskej univerzity v Prešove: Akcent Print, s. 8. ISBN 80-968367-5-7.
- The WHOQOL-Group, 1997. *Programme on Mental Health - Measuring Quality of Life*. Geneva : WHO, s. 1. [online] január 2016. [cit. január 2016] Dostupné na: http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf.
- VAĐUROVÁ, H. – MÜHLPACHR, P. 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno : Masarykova univerzita, 145 s. ISBN 80-210-3754-7.
- VAN KAMP, I. – LEIDELMEIJER, K. – MARSMAN, G. – DE HOLLANDER, A. 2003. Urban environmental quality and human well-being Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, roč. 65, č. 1-2, s. 5-18.